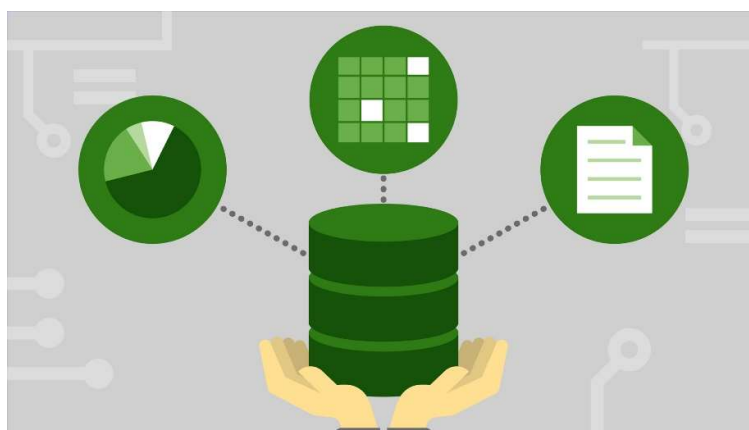

به نام خدا

دانشگاه تهران
پردیس دانشکده‌های فنی
دانشکده برق و کامپیوتر

آزمایشگاه پایگاه داده

دستور کار شماره ۱

طراحی یک دیتابیس رابطه‌ای

اسفند ماه ۰۱

مجتبی بنائی

آنچه خواهیم آموخت

به عنوان گام اول در مسیر کار با پایگاه‌های داده، باید بتوانیم یک پایگاه داده رابطه‌ای مناسب برای یک سیستم واقعی طراحی کنیم. با توجه به اینکه اصول اینکار را در درس پایگاه داده، آموخته‌اید، در اینجا وارد مباحث علمی نمی‌شویم و فقط مطالب مهم مورد نیاز را با هم مرور خواهیم کرد.

این دستور کار سه گام اصلی خواهد داشت که مهم ترین بخش آن، گام اول یا طراحی دیتابیس خواهد بود :

1. طراحی دیتابیس مورد نیاز برای وبسایت [پارس کدرز](#) - (یا وبسایت پونیشا) این طراحی مبتنی بر **ER** و استفاده از سایت آنلاین [SqlDBM](#) خواهد بود.
2. نصب پستگرس (ترجیحا نسخه ۱۵) و نرم افزار [DBever](#) (نسخه **Community**)
3. تولید بانک اطلاعاتی نهایی در پستگرس با گرفتن خروجی از **SqlDBM** و ایمپورت آنها (اجرای دستورات **SQL** تولید شده) در **DBever**

در ادامه، توضیحات هر گام از مراحل سه گانه فوق را با هم مرور می‌کنیم .

مواردی که با ستاره * مشخص شده اند باید در گزارش کار شما حتما ذکر شوند.

گام اول : طراحی دیتابیس یک وب سایت برون سپاری

قصد داریم وب سایتی برای یک شرکت برون سپاری طراحی کنیم. قرار است ایده اصلی کار را از وب سایت پارس کدرز بگیریم. البته سایت [پونیشا](#) هم میتواند مبنای کار شما باشد.

The screenshot shows the ParsKodrez website with a dark blue header and a light blue footer. The main content area is divided into two columns. The left column is titled 'مهارت در انجام کاری داری؟' (Do you have the skill to do a job?) and features a pencil icon and a button 'دیدن لیست درخواست ها' (View list of requests). The right column is titled 'پروژه ای برای انجام داری؟' (Do you have a project to do?) and features a list icon and a button 'ثبت سفارش پروژه' (Place project order). Below these columns, there are four statistics: '۱۵ سال سابقه فعالیت' (15 years of experience), '۴۲۰۳۰۵ متخصص' (420,305 specialists), '۱۳۱۰۱۳ پروژه موفق' (131,013 successful projects), and '۸۵۱۵۸ خریدار راضی' (85,158 satisfied buyers). At the bottom, there is a section titled 'چه کارهایی در پارسکدرز انجام می شود؟' (What services are provided in ParsKodrez?) with a brief description of the services.

برای اینکه با روال کار و امکانات این سایت آشنا شوید، حتما یک اکانت در این سایت بسازید و بخش ثبت سفارش و بخش ارسال درخواست (به عنوان فریلنسر/کارفرما) آنرا به صورت عملی بررسی کنید.

سپس جدولی طراحی کنید (*) شامل ستونهای زیر :

ردیف	کاربر	امکانات	فیلدها
	کارفرما	کارفرما می تواند سفارشی یک پروژه را ثبت و آنرا ویرایش کند.	کاربر : نوع، تاریخ ثبت نام، نام، نام خانوادگی، موبایل و ...
	فریلنسر	فریلنسر می تواند ثبت نام کرده و رزومه خود را به روز رسانی کند.	سفارش : نام، اولویت، مهلت انجام، نوع پروژه، قیمت، حداقل سابقه کار و ...
	فریلنسر	فریلنسر می تواند درخواست های کار را جستجو و برای آنها درخواست ارسال کند.	رزومه : مشخصات فردی، مشخصات دانشگاهی، تجربه های کاری
			درخواست کار : تاریخ درخواست، توضیحات بایدهت شود.
			درخواست انجام : ....
	...	...	

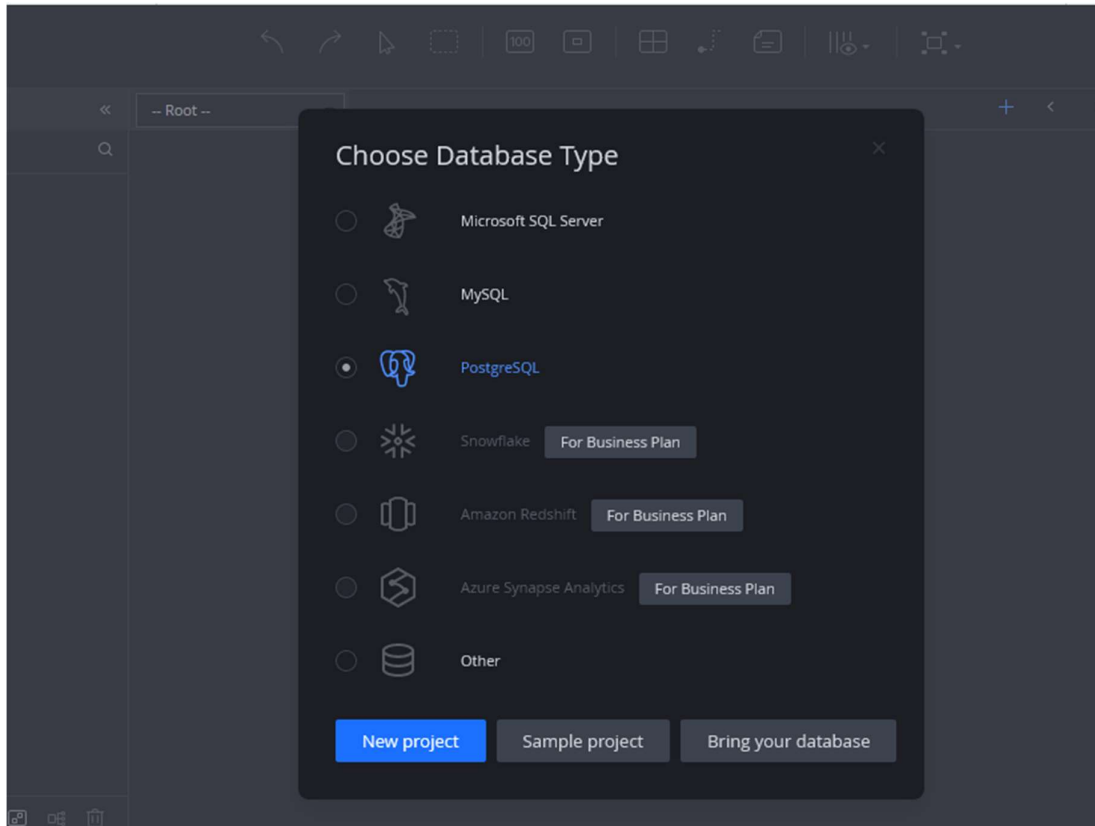
این جدول باید حداقل ده ردیف داشته باشد (*) و بهتر است تعداد امکانات ذکر شده برای هر کاربر تقریباً برابر باشد. به ازای هر امکانی که در جدول می‌آورید، داده‌هایی که باید ذخیره شود را در ستون آخر ذکر کنید. این موضوع به شما در طراحی دیتابیس نهایی، کمک خواهد کرد.

بعد از آشنایی اولیه با وب سایت پارس کدرز (یا پونیشا) و مشخص کردن **ده قابلیت**، با در نظر داشتن رهیافت نمودار ER، کاغذ و قلمی برداشته، مراحل زیر را برای طراحی دیتابیس مرتبط با **این قابلیت‌ها** انجام دهید :

- ابتدا موجودیت‌های اصلی را بکشید (به شکل مستطیل). موجودیت اصلی عبارتست از شیء یا مفهومی که به طور مستقل، دارای معناست و یک تصویر ذهنی مشخص را برای ما ایجاد میکند
- در مرحله بعد، ارتباطات بین موجودیتها را با کشیدن خطی بین آنها (ترجیحاً رسم یک لوزی حاوی نام رابطه در مسیر خط ارتباطی) تعیین کنید.
- نوع رابطه را از لحاظ چندگانگی (کاردینالیتی) مشخص کنید: چند به چند / یک به چند / یک به یک.
- در گام بعدی، خصوصیات اصلی هر موجودیت را مشخص کنید. از ستون آخر جدول تهیه شده استفاده کنید. توجه داشته باشید که برخی روابط هم میتوانند حاوی خصوصیت باشند. مثلاً اگر رابطه بین کارفرما و سفارش پروژه را ثبت سفارش در نظر بگیریم، تاریخ و زمان این سفارش، خصوصیتی است که باید در خود رابطه ذخیره شود.
- خصوصیات چند مقداره (مانند تلفن یا ایمیل یا مدرک تحصیلی یا سابقه کاری) را مشخص کنید که به ازای هر یک از آنها، قرار است چندین مقدار ذخیره شود.

از این طراحی با گوشی عکس گرفته و در گزارش بیاورید (*) (ابزارهای آنلاینی برای رسم این نمودارها وجود دارد حتی ابزار معروف MySQL Workbench را هم می‌توانید در این قسمت استفاده کنید اما ضرورتی برای انجام آن نیست و هدف اصلی، مرور خود فرآیند طراحی است.)

سپس، یک حساب کاربری در سایت SqlDBM بسازید و یک پروژه جدید از نوع پستگرس در آن ایجاد کنید :

با ورود به محیط کار، حتماً دیاگرام نمونه‌ای که به عنوان مثال در سمت چپ و در قسمت نمودارها مشاهده می‌کنید را با دقت بررسی کنید.

سپس با در نظر گرفتن قوانین ساده زیر، نمودار فوق را درون این پروژه به عنوان یک دیاگرام جدید رسم کنید (*):

- هر موجودیت، یک جدول خواهد بود.
- هر رابطه چند به چند، نیاز به یک جدول واسط خواهد داشت حاوی کلید اصلی دو طرف + خصوصیات خود رابطه.
- هر رابطه یک به چند یا یک به یک نیاز به جدول جداگانه ندارد و خصوصیات آن رابطه (در صورت وجود) به جدول طرف چند می‌تواند منتقل شود. (مگر اینکه خود خصوصیات آن رابطه چند مقدار باشند)
- هر خصوصیت چند مقدار به یک جدول جداگانه نیاز خواهد داشت. (هر چند در دیتابیس‌های جدید، فیلدی از نوع جی‌سان هم می‌توانیم داشته باشیم برای داده‌های ساده‌ای مانند تلفن یا ایمیل و حتی مقاطع تحصیلی یک فریلنسر، می‌توانیم همه آنها در همان جدول اصلی و در قالب یک جی‌سان ذخیره کنیم)
- با رسم جداول فوق که کافی است با کلیک بر روی نماد جدول در نوار فوقانی، آنها را داخل دیاگرام بکشید، خصوصیات هر رابطه را مشخص کنید. کلید هر رابطه را برای جداولی که تعداد رکوردهای زیادی را خواهند داشت درخواست کار، از نوع `uuid` تعیین کنید.
- سپس روابط بین هر دو جدول را با اتصال جداول به همدیگر، نمایش دهید. بهتر است از گزینه دوم در این راهنما¹ برای این منظور استفاده کنید.

¹ <https://support.sqldbm.com/en/knowledge-bases/2/articles/746-how-to-add-many-to-many-relationship>

- برای ذخیره تصاویر و فایلها، کافی است آدرس مکان ذخیره آنها را نگهداری کنید.

نکته : در SqlDBM تنها یک پروژه را به رایگان می‌توانید تعریف کنید اما درون آن پروژه، هر تعداد دیاگرام می‌توانید ایجاد کنید!

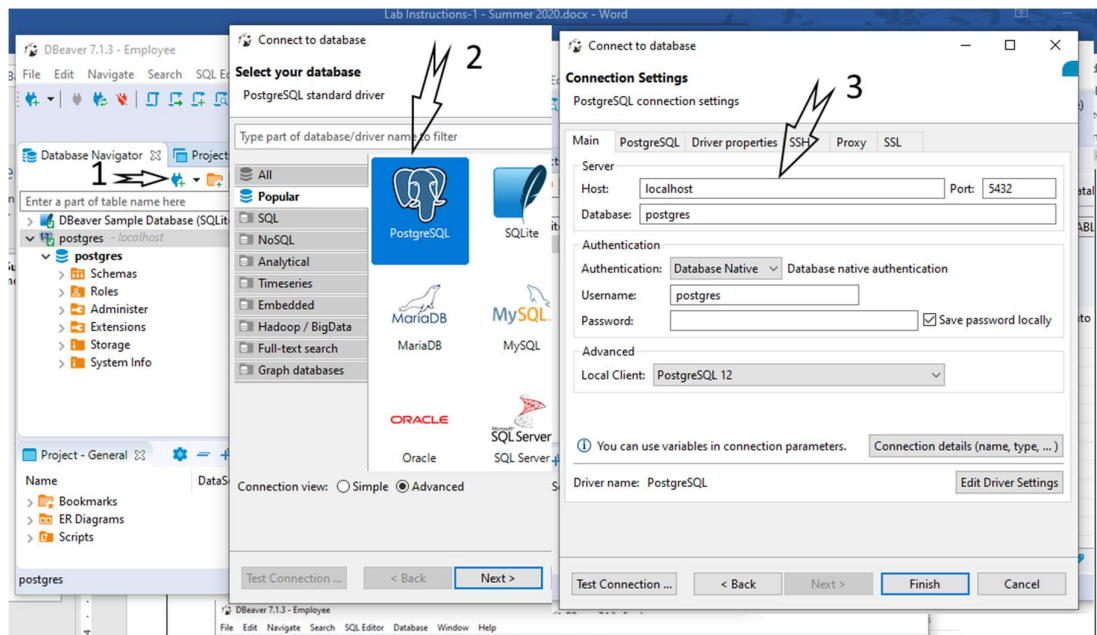
عکس این نمودار را با توضیحی کلی آن (*) در یک پاراگراف در گزارش ذکر کنید (مثلا این نمودار حاوی پنج جدول اصلی و هفت جدول واسطه است که برای بخش سفارش کار و ارتباط بین فریلنسر و کارفرما طراحی شده است و ....)

به عنوان آخرین کار در این مرحله، از منوی سمت چپ، گزینه Forward Engineer را بزنید تا بتوانید خروجی SQL از جداول خود ایجاد کنید. متأسفانه در نسخه رایگان، در هر بار استفاده از این گزینه، تنها یک جدول را می‌توانید انتخاب کنید. بنابراین هر جدول را جداگانه انتخاب کنید و خروجی تولید شده را در یک فایل متنی کپی کنید تا فایل نهایی (فایلی با پسوند sql که ضمیمه گزارش کار خواهد بود *) ایجاد شود.

دقت کنید که چون دستورات ساخت جداول به ترتیب اجرا می‌شوند، ترتیب کپی و ساختار فایل نهایی هم مهم است. بنابراین ابتدا باید دستورات ساخت جداول اصلی که ارتباط خاصی با بقیه جداول ندارند، تولید شوند و سپس دستورات ساخت جداول واسطه که به دلیل وجود کلیدهای خارجی و ارجاع به جداول اصلی، باید بعد از ایجاد آنها ساخته شوند. (البته می‌توانید دستورات ساخت ایندکس و کلید خارجی و ... را که ارتباط بین جداول را نشان میدهد به بخش انتهایی فایل و بعد از ساخت جداول منتقل کنید که ترتیب جداول هم خیلی مهم نباشد)

گام دوم و سوم: نصب نرم افزارهای مورد نیاز / ایمپورت جداول

1. نسخه ۱۵ پستگرس را دانلود و نصب کنید. (یوزر و پسورد اولیه را به خاطر بسپارید)
  - a. توصیه میکنیم که اگر حداقل ۶ گیگابایت رم روی سیستم خود دارید، داکر را نصب کنید و براساس فیلم آموزشی داکر که بر روی سایت قرار گرفته است، پستگرس را نصب و راه اندازی کنید.
2. نسخه community نرم افزار **dbeaver** را هم دانلود و نصب کنید. (از طریق این نرم افزار، می خواهیم با پستگرس کار کنیم.)
3. اگر پستگرس را مستقیما روی سیستم نصب کرده اید، مطمئن شوید که پستگرس در حال اجراست. (Start -> Run -> services.msc)
4. **dbeaver** را باز کرده، به پستگرس متصل شوید.

5. یک دیتابیس با نام **NewCoders** در پستگرس ایجاد کنید. روی آن کلیک راست کرده و گزینه **Set as default** را بزنید تا با باز کردن هر پنجره **SQL** به صورت پیش فرض، این دیتابیس، در حالت انتخاب قرار داشته باشد.
6. از منوی بالا، **SQL Editor** را انتخاب کنید. دقت کنید که بعد از باز شدن این پنجره، در نوار بالای صفحه، حتما نام شما (شما یا گروه پیش فرض در پستگرس، **public** است و جداول به صورت پیش فرض در این گروه ساخته میشوند) و نام دیتابیس را چک کنید که اشتباهات دستورات شما در دیتابیس دیگری اجرا نشود. باید منطقاً **public@newcoders** را مشاهده کنید اگر **public@postgres** را می بینید، آنرا از همین نوار بالا، تغییر دهید. مشکلی که به کرات در ترمهای گذشته برای بسیاری از دانشجویان پیش آمد، ساخته شدن جداول درون دیتابیس **postgres** که دیتابیس اصلی پستگرس و حاوی اطلاعات مورد نیاز برای کار با آن است، بود.
7. حال دستورات قبلی را در اینجا کپی و آنها را اجرا کنید. اگر خطای خاصی نداشته باشید، باید جداول را درون شما پابلیک از نوار ابزار سمت چپ، مشاهده کنید.

8. حال برای اطمینان از صحت کار، از نوار ابزار Project-General در سمت چپ نرم افزار، با کلیک راست بر روی ER Digrams، یک نمودار جدید حاوی تمام جداولی که ساخته اید ایجاد کنید. این دیاگرام، شبیه دیاگرامی خواهد بود که در گام اول رسم کرده اید (*).

خروجی و نحوه تحویل کار

گزارشی مختصر اما کامل از مراحل کار (مواردی که با * مشخص شده) ایجاد کنید و هر جا نیاز به توضیح دارد، آنرا بیان کنید.

گزارش را در قالب مشخص شده ارسال نمایید. فایل قالب گزارش در سایت ایلرن بارگذاری شده است.

نکته : قرار است این سایت برون سپاری را شما طراحی کنید. بنابراین بسته به نیاز، جداولی به طراحی خود اضافه یا کم کنید. هر جا تردیدی در مدلسازی داشتید، آنها را در تلگرام (گروه درس یا پیام به استاد) و یا تالار گفتگوی درس، می توانید پرسید. برای اینکه طراحی های مختلف دیتابیس ها را مشاهده کرده و ایده بگیرید، لینک زیر می تواند کمک بزرگی در این مسیر برای شما باشد :

<https://www.vertabelo.com/blog/example-models/>